

РЕЦЕНЗИЯ

На Дисертационния труд

„ИЗСЛЕДВАНЕ ВЪРХУ ОЧАКВАНИЯТА ЗА ТРЕНЬОРСКА ЕФЕКТИВНОСТ И СПЕЦИФИЧНИ ИЗТОЧНИЦИ НА УВЕРЕНОСТ ПРИ ТРЕНЬОРИ ПО ФУТБОЛ”

Автор - **ГАНЧО ПРОДАНОВ ПРОДАНОВ**, магистър

за присъждане на Образователната и научна степен **„ДОКТОР”**, научна специалност **„Теория и методология на спортната наука”**, професионално направление 7.6 Спорт

Научен ръководител – **Проф., ДН, Татяна ЯНЧЕВА**

Рецензент – **Проф. Ю. Г. Мутафова-Заберска**

Познавам **Докторанта** от деловото ни общуване в третата степен на обучение като магистър по „Спортна психология”. Интересът му към психологията на спорта, подбуден от опита на футболист и треньор, е потвърден и от представените тук материали, вкл. неговото „CV”. Данните от кариерното развитие на **Ганчо Проданов** го очертават като амбициозен спортен педагог и изследовател, поел от научните традиции на катедрата и, верен на търсенията си, като квалифициран специалист по футбол, е дал израз на потребността си от себerealизация в разработването на нов, значим за практиката проблем. Избрал научното изследване - този стръмен, „трънлив”, но и най-верен път към знанието и успеха в името на любимия спорт, мога да кажа, че **Ганчо Проданов** е достоен представител на нашата академична общност!

Актуалността на Дисертационния труд се определя от избора на особено значимите проблеми - редица психологически фактори, свързани с успеха на треньора - „символ” на футболната игра. Овладал прецизността като „мярка” в спорта, **Ганчо Проданов** се посвещава на спортно-педагогическите, социално-психологични и личностни особености на треньора и тяхното оптимизиране в специфичните условия на футболната игра. Трудът представя ново знание с несъмнена теоретична, приложна и социална значимост.

Достойнствата на труда са израз на творческия потенциал на Автора, разгърнал се в следните основни моменти на стойностно разработения труд:

1) **Предметът** на изследване респектира с холистичния подход – обхванати са значими, кардинални проблеми за всеки съвременен треньор като спортен педагог.

2) **Гносеологичният спектър** на Дисертацията е свързан със съвременната теория и практика на спорта чрез концептуалното осмисляне на основни, синергични особености в личността на успешния, съвременен треньор по футбол, представени според изискванията на БДС 16332-86 за оформянето на Докторски труд.

Трудът е структуриран в **оптимален обем** текст (159 с.), организиран в три Глави; прецизно онагледен със 76 илюстрации (38 фигури и 38 таблици); изчерпателният анализ на получените данни е обобщен в Изводи и Препоръки; Списъкът на литературата демонстрира високата цитационна активност на Автора - общо обработени са 165 източника (преобладават заглавията на латиница - 116 и 49 на кирилица).

Глава Първа (68 стр.) обхваща постановката на изследването, с теоретичения, широкоаспектен анализ разглеждания проблем в развитие, но и с отчитане на известна палиативност на част от цитираните резултати. Интерпретирани са интересни факти от историята на футбола, основни понятия и научни схващания за треньорската активност - социално-психологичните, педагогически и личностни характеристики. Комуникативната активност на Автора в системата на световната литература чрез систематизиране на данни за ролята на треньора като лидер разкриват лингвистичното ниво на Докторатнта, обогатил концепцията за моделните характеристики на треньора по футбол в:

- логически и съдържателно осмислените данни на различните автори според теорията на Бандура за Аз-ефективността и теорията за очакванията на треньорска ефективност;

- представени са специфичните характеристики на „традиционния” и „модерен треньор”, с анализ на различията в дименсиите на социалните умения, свързани с нивото на треньорската ефективност;

- в развитие са проследени различни концептуални личностни модели за треньорска ефективност, спортна увереност и емоционална интелигентност в динамиката на спортно-състезателната реалност и ролята им на мотиватори, определящи атрактивната, емоционална заразителност на футболната игра;

- цитираните данни Авторът съотнася потвърдително и дискуссионно, с подчертано изразено отношение към вида лидерски стил и личните данни;

- доказана е значимостта на показателите за ефективност при треньори-образци от Олимпийско ниво като символи на ефективния треньор-лидер;

- логически осмислен е **Работен хипотетично-теоретичен модел** на изследването, съобразно разгледаните теории, с допълване на „специфичните източници” за увереност като мотиватори в активността на треньора.

Методологията на изследването (Глава Втора, 75-81 стр.) се опира на актуализирането от Автора новоосмислено от теорията знание, позволило формулиране на адекватна **Работна хипотеза**, цел, задачи, **методика** и **организация на изследването** да решаване на поставените проблеми.

Обект на изследване е представителната извадка от 201 треньора по футбол, диференцирани според: **възрастта** (вкл. състезателите, с които работят) в седем групи; **лиценза** – в пет групи; продължителността на **треньорския им стаж** (пет групи); **опит** като **състезатели** по футбол - аматьори и професионалисти.

Приложената **комплексна методика** за НИР удовлетворява работната хипотеза, целта и задачите, като осигурява интегрален подход за извличане на **нова информация** в анализа на спортно-състезателната практика на треньора с отчитане безалтернативното влияние на увереността и емоционалната интелигентност като фактори за ефективността, избора на поведение и на оптимален лидерски стил. Задълбочен анализ на статистически факти е позволил сполучлив подбор на адаптирани за български условия методики:

- три въпросника за изследване на **очакванията** за ефективност, за личностната **спортна увереност** и **емоционалната интелигентност**;

- ревизирана **скала за лидерството в спорта** (първо приложение у нас);

- творческият тандем *Научен ръководител - Докторант* разработва **специална методика** за проучване на положителния или отрицателен ефект от редица **специфични източници**, влияещи устойчиво или хаотично на треньорската увереност;

- получените данни са подложени на солидна статистическа обработка със сравнителен, вариационен, корелационен и регресионен анализ.

Организацията на изследването сочи целенасочеността на Автора в оптималното програмиране и изпълнение на задачите в отделните етапи за получаване на нова поливалентна информация относно възможностите за професионалното усъвършенстване на треньора като основен фактор за успеха в спорта футбол и не само (или, както цитира Авторът: „*Футболът изисква целия човек - и краката, и главата*”).

Постигнат е баланс в проучванията на литературата и **Анализа на получените резултати** (Глава Трета, 63 стр.). Представено е ново знание с теоретична и практико-приложна значимост на изследваните явления. Новото знание, осмислено през цялостната активност на треньора, с мотивиращите го очаквания за висока ефективност, спортната увереност и оптимален стил, е подкрепено със статистически значимите количествени и качествени различия в сложната структура на треньорската ефективност.

Авторът градира данните за **специфичните източници** с позитивен или негативен ефект за треньорската увереност, имащи своя специфика и при цялостната извадка, и в диференцираните по групи изследвани треньори.

Разкрити са измеренията за **емоционалната интелигентност с проява** на различни тенденции в зависимост от възприетия лидерския стил при отделните групи треньори - експериментално потвърждение на някои наблюдавани в практиката факти.

Разгърнатата проверка на предложени **теоретично-хипотетичен модел** доказва правотата на заложените в него основания - зависимостта на тренировката ефективност от спортната увереност. Установени са **положителни корелационни връзки** на тренировката ефективност с всичките шест подскаки на емоционална интелигентност. Разкритите седем регресионни модела на изследваните променливи сочат различни тенденции на зависимост - независимост между тях.

Обобщените **Изводи (7)** и **Препоръки (3)** очертават евристичния характер на труда с логично изведени и осмислени резултати от цялостния, богат експериментален материал.

Авторефератът, оформен в оптимум от 49 стр, отразява структурата на труда с оценка на основните приноси. **Публикационната активност** на Докторанта намира израз с три статии в съавторство, две на английски език, в една той е водещият автор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Към научните приноси на труда могат да се посочат следните моменти: - висока значимост на избрания предмет на изследване, пряко свързан с обекта;

- изведени са нормативни таблици и концептуални модели - ново знание, което може да се включи в учебните програми на специалистите в НСА (бакалаври, магистри, докторанти и др.), както и да се публикуват за ползване от треньора (не само по футбол);

- очертани са перспективи за специализирана работа и на психолозите на спорта за разгръщане на все още неописвани и нерешавани до момента проблеми като важни за постигане на „психична готовност” на треньора за успех в неговата ръководна дейност;

- постигната е теоретична и приложно стойностна рационалност в разкриването на факторите за постигане на тренировката ефективност, с особена значимост за такъв спорт като футбола, завладял човечеството от всички възрасти.

Дисертационната разработка на Ганчо Проданов „**Изследване върху очакванията за тренировката ефективност и специфични източници на увереност при треньори по футбол**” представлява новаторски труд - приносен компендиум за теорията и методиката на спортната практика във футболната игра с оглед усъвършенстването на контрола и самоуправлението на тренировката ефективност. Авторът се очертава като отговорен и отдаден на науката млад специалист, посветен в „тайните” на спорта футбол. С убеденост предлагам на членовете на Научния колегиум да дадат своя положителен вот за присъждане на **Ганчо Пр. Проданов** на образователната и научна степен „**ДОКТОР**”.

10. 04. 2020.

Проф. Ю. Мутафова-Заберска

REVIEW

Of dissertation

„RESEARCH ON COACHING EFFICACY EXPECTATIONS AND SPECIFIC SOURCES OF SELF-CONFIDENCE AMONG FOOTBALL COACHES”

Author – **GANCHO PRODANOV PRODANOV, MA student**

For acquiring an educational and scientific degree “Ph.D.”, scientific major “**Theory and Methods of Sports Science**”, professional field 7.6. Sport

Scientific advisor – prof. **Tatiana Iancheva, D.Sc.**

Reviewer – prof. J. G. Mutafova-Zaberska

I know the Ph.D. student from out professional communication in his tertiary education with major “Sports psychology”. His interest in the psychology of sport, provoked by his experience as a football player and coach, is justified by the materials he has presented, including his CV. The data about **Gancho Prodanov**’s career development show he is an ambitious sports pedagogue and researcher who has taken the path of the scientific tradition in the Department and being devoted to the field of football, he has manifested his need of self-realization by creating a new practical issue. Having chosen the scientific search – this steep, full of hardships but most truthful way towards knowledge and success for the sake of his favorite sport. **Gancho Prodanov**, I can say, is a dignified representative of our scientific community!

The topicality of the Dissertation is determined by the choice of especially significant issues – a number of psychological factors related to coaches’ success – the symbol of football game. Having mastered the precision as a “measurement” in sport, **Gancho Prodanov** is dedicated to sports-pedagogical, social-psychological, and personal peculiarities of coaches and their optimization in the specific conditions of football game. This work constitutes new knowledge with obvious theoretical, applied, and social significance.

The merits of this work show the creative potential of the Author who revealed his capacity in the following major points of his dignified work:

3) **The object** of the research relates to the holistic approach – major, cardinal problem for every contemporary coach as sports pedagogue were discussed.

4) **The gnoseological spectrum** of the Dissertation is related to modern theory and practice through conceptual rationalization of basic, synergic peculiarities of the personality of the successful contemporary football coach, presented according to the requirements of BDS 16332-86 for design of the Ph.D. theses.

The work is structured is **an optimal number of pages** (159) and organized in three Chapters; precisely visualized with 76 figures (38 diagrams and 38 tables); the exhaustive analysis of the obtained data is summarized in Conclusions and Recommendations; The reference list shows the author's high citing activity – the total of the sources used is 165 (the predominant titles are in Latin – 116, and 49 in Cyrillic).

Chapter One (68 pages) includes the background of the research with theoretical broad analysis of the reviewed issue in development, but regarding certain palliative part of the cited results. Interesting facts from the history of football, basic terms and scientific perceptions of coaches' activity were interpreted – social-psychological, pedagogical, and personal characteristics. Author's communicative activity in the system of world literature through systematization of data about the coaches' role as a leader reveal the Ph.D. student' linguistic level who has enriched the concept for the model characteristic of a football coach in:

- logical and meaningful data of different authors according to Bandura's theory of self-efficacy and coaching efficacy expectations;
- the specific characteristics of the “conventional” and “modern” coach were presented, together with analysis of the differences in the dimensions of the social skills related to the level of coaching efficacy;
- different conceptual personality models of coaching efficacy, sports confidence and emotional intelligence were traced in development in the dynamics of sports-competitive reality and their role as motivators determining the attractive and emotional charisma of the football game;
- the Author compared the cited data by confirming and discussing them, emphasizing on the type leadership style and personal data;
- the significance of the indexes for efficacy of model coaches working on Olympic level was proven as symbols of the efficient coach-leader;
- there is a logically created **Work hypothetic-theoretical model** of the research in compliance with the reviewed theories, with adding “specific sources” of confidence as motivators for coaches' activity.

Methodology of the research (Chapter Two, p. 75-81) is based on the new theoretical knowledge, made more actual by the author, which allowed him to formulate an adequate **work hypothesis**, aim, tasks, **methods and design of the research** in order to resolve the research issues.

The subject of research is a representative sample of 201 football coaches, differentiated according to their: **age** (incl. the athletes they are working with) in seven groups; **license** – in five groups; the duration of their **coaching experience** (five groups); **experience** as football **players** – amateurs and professionals.

The applied **complex methods** for SRW satisfies the work hypothesis, aim and tasks by providing an integral approach for gaining **new information** in the analysis of coaches' sports-competitive practice with an emphasis on the vital influence of confidence and emotional intelligence as factors for efficacy, choice of behavior and optimal leadership style. The in-depth analysis of statistical facts allowed for a suitable choice of adapted for Bulgarian conditions methods:

- three questionnaires for research of the **efficacy expectations**, for personal **sports confidence** and **emotional intelligence**;
- a revised **scale for leadership in sport** (first implementation in Bulgaria);
- the creative team *Scientific adviser – Ph.D. student* created **special methods** for research of the positive or negative effect of a number of **specific sources** influencing steadily or chaotically coaching efficacy;
- the obtained data were subjected to a solid statistical processing with comparative, variation, correlation, and regression analyses.

The design of the research shows the author's purposefulness in the optimal programming and fulfillment of the tasks in the different stages for receiving new polyvalent information about the possibilities for professional perfection of coaches as the major factor for success in football and not only (or as the Author cited: "*Football requires the whole person – from head to foot*").

There is a balance in the research of the literature and the **Analysis of the obtained results** (Chapter Three, 63 p.). new knowledge is presented with theoretical and practical applicability and significance of the researched phenomena. The new knowledge thought over through the overall coaches' activity, with the motivating factors for high efficacy, sports confidence and optimal style, is supported with the statistically significant quantity and quality differences in the complex structure of coaching efficacy.

The author graded the data for the **specific sources** with positive and negative effect for coaching confidence which have their own specificity both in the whole sample and in the researched coaches who were differentiated in groups.

The dimensions of **emotional intelligence** were revealed with the manifestation of different trends depending on the adopted leadership style by the different groups of coaches – the experimental confirmation of the observed in practice facts.

The profound check of the suggested **theoretical-hypothetic model** proved the truthfulness of its foundation – the dependence of coaching efficacy on sports confidence. There are **positive correlation relations** between coaching efficacy and all the six subscales of emotional intelligence. The revealed seven regression models of the researched variables show different trends of dependence-independence among them.

The summarized **Conclusions** (7) and **Recommendations** (3) outline the heuristic character of the work with logically drawn results from the whole, rich experimental material.

The Summary of Author's Dissertation, consisting of the optimal 49 pages, reflects the structure of the work with evaluation of its main contributions. The **publication activity** of the Ph.D. student consists of three manuscripts in authorship, two in English, and one in which he was the first author.

CONCLUSION: The work has the following scientific contributions: - great significance of the selected object of study directly related to the subject;

- normative tables and conceptual models were designed – new knowledge which can be included in the curriculum for the specialists at the NSA (BA students, MA students, Ph.D. students, among others) as well as published for coaches' use (not only in football);

- some prospects for specialized work of the sports psychologists were outlined so that they could solve some undescribed and unresolved so far problems important for achieving “psychic readiness” of coaches for success in their management work;

- theoretical and applicable rationality was achieved in revealing the factors for achieving coaching efficacy, which is especially important in sport such as football which fascinates people of all ages.

Gancho Prodanov's Dissertation “*Research on coaching efficacy expectations and specific sources of self-confidence among football coaches*” is an innovative work – a contributive compendium for the theory and methods of sports practice in football game for perfection of the control and self-management of coaching efficacy. The author seems to be a responsible and dedicated to science young specialist, who has no secrets as regards football. I am truly convinced to suggest that the members of the Scientific jury should give their positive vote for **Gancho Prodanov** acquiring the educational and scientific degree “**Ph.D.**”

10. 04. 2020.

Prof. J. Mutafova-Zaberska